

SLOVENIJA JE ENA OD NAJLEPŠIH MUHARSKIH DESTINACIJ NA SVETU

"Kolega ima muharsko vodniško službo, agencijo, kar pomeni, da imaš ves dan na voljo človeka, ki ne lovi, je pa tam samo zato, da ti pomaga. Tujci se za to pomoč velikokrat odločajo in v okviru Ribiške zveze Slovenije razmišljamo, da bi to dejavnost uredili s sistemom licenc."

Napisala: Suzana Golubov • Fotografije: Goran Antley

LUKA HOJNIK muhari že od šestega leta, že 24 let. Z očetom, ki ga je navdušil kolega, sta začela skupaj. Oče je pilot, tako da sta muharske mete trenirala kar na Brniku. Ker je bil oče velikokrat službeno odsoten, sta trenutke, ko je bil doma, izkoristila za ribolov. Ponj je prišel v šolo, da bi šla kar na Krko, kjer je muharsko 'shodil'.

Na Krki so bili otroci, s katerimi se je družil. On jim je pokazal muhice, kdaj tudi kakšno dal, oni pa so njemu povedali, kje je kakšna riba. Takrat sta z očetom imela tudi po 60 ribolovnih dni na leto ob popoldnevih in večerih. "Za muharja je izredno lep dogodek večerni skok, ko vse žuželke začnejo rojiti, takrat jih je na milijarde, riba pa podivja. Zelo težko je priti zraven, ker naravni muhi težko konkurirajo z umetno. Sploh na kraških rekah, kjer je jedilnik zelo bogat in si ribe postrežejo z res slastnimi zalogaji, predvsem maja, ko rojijo majevke, ogromne majske enodnevnice. Res se moraš potruditi, vse skupaj pa je nepozabno."

Ste že od začetka kar muharili?

Luka: Začel sem loviti male ribice na plovček s kruhom med počitnicami na morju. Potem sem ribarjenje počasi nadaljeval z malo bolj kompliciranimi oblikami, ker je tehnika muharjenja precej zahtevna in potrebuješ kar nekaj časa, da jo usvojiš.

Za kaj gre pri muharjenju?

Luka: Gre za način ribolova, pri katerem lovimo na posnetke žuželk, ki jih zvezemo iz naravnih ali umetnih materialov. Muharjenje je tudi ena od pomembnih gospodarskih panog v Ameriki, kjer je največ muharjev, v skandinavskih državah, Oceaniji ... povsod, kjer so tereni.

Mar Slovenija nima kar nekaj čudovitih rek?

Luka: K sreči še in muharji v ribiških družinah se ukvarjamo tudi z ekologijo. To pomeni, da nam ni najbolj pomembno, da ribo ujamemo in jo usmrtime, ampak predvsem to, da skrbimo za okolje, da smo pozorni na pojave okrog nas, na spremembe in da to javljamo pristojnim institucijam. Vsako leto organiziramo čistilne akcije. Pred sezono čistimo bregove rek, čez zimo in med preostankom sezone se nabere toliko odpadkov, da vlačimo cele vreče. Sodelujemo pa tudi z lokalnimi društvi, potapljači, gasilci, otroci iz šol ...

Gre pri muharjenju za druženje ali bolj za samotno udejstvovanje?

Luka: Velikokrat grem z očetom ali s kolegi. Na poti se pogovarjamo, ko pa pridemo do vode, nas navadno tako prevzamejo občutki vznemirjenja in želja po prihajajočih dogodkih, da se posvetimo temu, kar v tistem hipu daje narava: žuborenje vode, prelivanje vode čez brzice, ptičje petje ... Sploh mi, ki živimo v mestnem vrvežu in smo vsak dan obremenjeni s toliko in toliko zahtevnimi stvarmi, res potrebujemo odklop.

Kaj ste sicer po poklicu?

Luka: Pravnik. Vodim pravno-kadrovski sektor v podjetju.

Lahko muharjenje primerjate z meditacijo?

Luka: Lahko. Prav to je pri muharjenju najbolj zanimivo. Prvič tehnika, ki jo moraš obvladovati, da ukaniš ribo. Riba ni neumna, zelo natančno ve, s čim se prehranjuje v vsakem letnem času. Na trnico moraš navezati posnetek tistega, kar takrat roji. Ampak že to, da si tam v vodi, v drugem okolju, da si sam s sabo in s svojimi mislimi, te pomirja. Ljudje so lovili že od pradednine, verjetno so imeli podobne vzgibe, kot danes, nagon, željo, da vidiš, kaj je v tolmu. Moram poudariti, da ne lovimo zaradi mesa, da bi ribo odnesli domov in jo pojedli. Osebnostno lovim izključno po sistemu ujemi in izpusti, kar pomeni, da vse ujete ribe nepoškodovane spustim nazaj. Obstajajo pravila, kako jih snameš z mokro roko s trnka v vodi, da jih ne poškoduješ, obenem uporabljamo trnke brez zalusti, tako da ima riba 99 odstotkov možnosti, da preživi.

Radi jeste ribe?

Luka: Ribe obožujem. Samo tistih iz ribogojnic ne jem, tako da jem v glavnem morske.

Res nikoli ne odnesete ribe domov?

Luka: To je moja osebna odločitev,

sicer pa obstaja ribiška etika, pravimo ji trnkarska etika, v kateri je lepo opisano, kaj ribič sme in česa ne, kaj loči ribiča barbara od kultiviranega. Eno od pravil je, da ko greš loviti s kolegom, ne smeš prvi skočiti v tolmun, ampak prepustiš tolmun njemu.

Ribiči ne skrivate svojih revirjev zase?

Luka: Pri ribolovu ni tako na strogo kot pri gobarjih, čeprav pri nekaterih muharjih morda tudi.

Iščete muharji vedno nove revirje ali vam zadošča nekaj znanih tolmunov?

Luka: Vedno bolj je trend, da se gre v divjino, k izviru reke, v predele, ki so težko dostopni. Tam veš, da boš našel ohranjene divje avtohtone ribe, medtem ko je na zelo obleganih terenih tega manj. Na obleganih terenih se tudi več vlaga in ribe so videti bolj ribogojniške kot divje. Ribiške družine zelo skrbijo za repopulacijo, s čimer

"Rad bi poudaril, da je muharjenje za vse, za mlade, stare, muhari lahko otrok s starši pri petih letih ali dedek z brega pri 80 letih."

poskušajo vzpostavljati ravnovesje. Sem član ribiške družine Tolmin, ker so mi tam vode izredno všeč, všeč pa mi je tudi to, kar počne vodstvo ribiške družine, ki je izredno strokovno in ima profesionalno ekipo ribogojcev. Vedo, kaj pomeni repopulacija avtohtonih vrst.

Torej, kaj pomeni repopulacija avtohtonih vrst?

Luka: Pred 15, 20 leti je bilo soške postrvi le za vzorec. Soška postrv je zelo zaščiten in ribiči na dnevno dovolilnico lahko vzamejo le eno postrv, pa še ta mora biti večja od 60 centimetrov. Imamo določene predele, kjer izključno velja pravilo ujemi in izpusti. Dolgoročno je to način razmišljanja, kako ohraniti odlične populacije avtohtonih rib v rekah. Se pravi pustiti stanje, kot je, in ne posegati v sam ekosistem, razen ob ujmah, ko so potrebni interventni odlovi, ko je na primer plaz, ki zasuje potok, in se struga skali ali celo izsuši ter je zato treba ribe preseliti drugam. To je garaško delo.

Ali ribiči na področju ohranjanja narave delujete tudi preventivno?

Luka: Tudi. V javnosti poskušamo

opozarjati na težave in se zavzemamo, da se določene stvari rešujejo hitreje. Morda ribiška inšpekcija dela še dobro, medtem ko so po mojem mnenju druge okoljske inšpekcije kadrovske podhranjene. Imajo vso podlago v zakonu, da se odzovejo, stvari pa se vseeno dogajajo prepočasi. Pri nas podjetnik še vedno lahko spusti v potok svinjarijo iz proizvodnega procesa in s tem pomori ves ribji živelj, pa se mu nič ne zgodi. Ribiška družina ga lahko toži, kar pa je drag in počasen postopek.

Kakšen odnos imajo starejši ribiči do mlajših?

Luka: Mladim ribičem je zelo pomembno, da jih starejši sprejmejo. Velikokrat se zgodi, da je prepad med generacijami velik, ker staroste ribolova na mlajše gledajo zviška. V krogih, v katerih se gibljem, tega ni, starejšim je izredno všeč, da vključujejo mlade.

Kaj je po vašem mnenju ribolov?

Luka: Čudovita aktivnost v naravi, in ne šport, čeprav obstajajo ribiška tekmovanja. Prihodnje leto bomo v Sloveniji gostili svetovno prvenstvo v muharjenju. Sam nisem privrženec ribiških tekmovanj, ker je ribolov intimna stvar med človekom in naravo, ki je ne moreš spraviti na raven tekmovanja.

Kaj pomeni vam?

Luka: Predvsem to, da lahko pridem v drug svet in se odklopim. Mogoče zato, ker sem vedno živel v mestu. Rojen sem na Ptuj, od koder sem se preselil v Ljubljano. Vsako poletje sem počitnice preživel na Ptuj in z bratanci smo hodili loviti ribe s kolesi. Kljub hudi vročini smo pritiskali na pedale kot obsedeni. Sicer je tudi oče muhar, stric pa prav tako ribič.

Je ribolov pasiven, umirjen način udejstvovanja?

Luka: Nekateri načini so takšni. Muharjenje je pravzaprav zelo dinamično. Včasih prehodimo tudi po nekaj kilometrov po vodi, voda ima tok, neko hitrost in velikokrat hodiš proti toku, kar je naporno. Moraš biti kar pozoren, ker je lahko nevarno. Vsako leto v muharski bratovščini narava koga vzame. Vode so hitre, dno spolzko. Sicer imamo škornje s posebnimi materiali na podplatih, ki povečujejo trenje, vseeno pa se zgodi, da koga kakšna luknja preseneti. Ko sem bil majhen, sem smel loviti samo z brega. Tisti, ki lovijo krape, pa so v nasprotju z muharji na primer v šotoru zraven ribnika po nekaj dni in noči in imajo nastavljene palice z

elektronskimi pripomočki, ki jim javijo, kdaj riba prime.

To se sliši imenitno ...

Luka: Angleži so krapolov razvili do popolnosti, tudi sodobno muharjenje so razvijali angleški gospodje. Večinoma so bili plemiči, ker vsak ni imel dostopa do vode. Prva omemba muharjenja pa sega daleč nazaj, v rimski čas. V Ameriki in Angliji je še zdaj tako, da je zemlja zasebna. Pri nas do vode lahko pride vsakdo. To je seveda super, vendar pa poleti velikokrat vidiš, da moške ženam sekajo v grmovju luknje, da se lahko namestijo v senci, potem še kaj spečejo, operejo avte in na koncu za sabo pustijo vreče odpadkov. Naša naloga je, da kdaj kaj rečemo, seveda prijazno. Morda se ljudje niti ne zavedajo, kaj počnejo, da s tem posegajo v živo materijo. Velikokrat tudi vržejo smeti v vodo, češ saj jih bo odnesla.

Kako je z uporabo mobilnika med muharjenjem?

Luka: Jaz ga imam s sabo zaradi varnosti, če se mi kaj zgodi, medtem ko nekateri kolegi mobilne pustijo v avtu. Tako je čas, ko so tam, samo njihov in jih nihče ne more zmotiti. Zgodilo se mi je že, da me je na Savi Bohinjki prijel krč v nogo, ko sem bil sam na bregu, ki je zelo težko dostopen, in sem negibno obležal na skali za uro in pol.

Zakaj niste nikogar poklicali?

Luka: Bilo je poletje, lepo vreme, zleknil sem se na skalo in čakal, da mine. Včasih je treba odložiti palico, se usesti, poslušati, gledati in sprejemati. Kdaj pa kdaj k vodi pride tudi kakšen jelen, vodni kosi, sive čaplje, nutrije, vidre so že bolj redke. Na Krki pa se vračajo tudi bobri, ker imajo verjetno spet prave pogoje za življenje.

"Če je ob tolmunu hitrejši tok, se moraš potruditi, da kaj vidiš, ampak ko zagledaš senco, se sproži trenutek, ko se odločiš, da boš to senco ujel in pogledal, kaj je. Ta senca je navadno lepa riba, če jo vidiš s prostim očesom, te pritegne. To so momenti, ki številne, tudi tuje muharje pritegnejo k našim bistrim rekam."

Lahko pohvalim naše okoljevarstvene organizacije in domačine, ki si prizadevajo za repopulacijo vider, recimo v Obrhu pri Starem trgu pri Ložu. V preteklosti je bilo narejenih ogromno napak. Recimo naši predniki so na začetku 20. stoletja v naše vode v Posočju prinesli potočno postrv, ki se drsti sočasno kot soška postrv, tako se med sabo križata.

"Za postrvi in lipane je najprimernejši in najbolj prijazen način ribolova muharjenje. Z njim je najmanjša možnost poškodbe in tudi riba ima največ možnosti, da se reši. Je tudi najbolj športen način ribolova, čeprav po mojem mnenju ribolov ni šport."

Kako?

Luka: Ko samica soške postrvi zakoplje ike v prod, jih oplodi samec potočne postrvi, zaradi česar je soška postrv skoraj izumrla. Zdaj je populacija soške postrvi zelo močna, saj se od leta 1990 veliko posvečajo njeni repopulaciji. K temu je pripomogel tudi neomejen odvzem potočnic, s čimer so naredili prostor soški

postrvi. Pri vseh posegih je treba biti pazljiv, stroka pa mora povedati, kako se jih lotiti.

Kdaj se začne sezona muharjenja?

Luka: Na nekaterih rekah se je že začela s 1. marcem, prava sezona na večini rek se začne 1. aprila.

Kakšno tradicijo imajo pri nas ribiške družine?

Luka: Zelo dolgo. Letos praznujemo 130 let slovenskega sladkovodnega ribištva. Tujci na nas gledajo s spoštovanjem, ker ima pri nas vsak možnost ribariti in je ribarjenje zelo dostopno. Člani družin imamo letne karte, sicer pa je mogoče kupiti dnevno karto. Ribiška zveza Slovenije je krovna organizacija, ki združuje ribiške družine, teh pa je ogromno. V njih skrbimo tudi za podmladek in mladino vključujemo v vse aktivnosti. Zelo pomemben je vsakoletni mladinski muharski tabor v sklopu Ribiške zveze Slovenije, na katerem otroci vežejo tudi muhe. Kot predsednik muharsko-vezalske komisije pri Ribiški zvezi Slovenije skrbim tudi za te stvari, urejam pa tudi svoj spletni portal Muharjenje v Sloveniji (www.flyfish-slovenia.com). Pravkar se je končal tudi 24. mednarodni natečaj za najboljšo umetno muho. Človek ne more verjeti, česa vsega so sposobne človeške roke, ko vidiš, kakšne umetnine pošljejo vezalci muh z vsega sveta. Letošnji zmagovalec je nemški vezalec. Zvezal je posnetek kačjega pastirja, ki v nožicah drži svoj plen, muho enodnevnic. Gre za drugi najstarejši natečaj v Evropi, na kar smo izredno

ponosni. Muharjenje želim promovirati kot zdravo preživljanje prostega časa v naravi. Čedalje več je tudi deklet, ki se ukvarjajo s tem. So odlične vezalke muh, imajo občutek za oblikovanje in izdelujejo prave male umetnine. Kreativnost res ne pozna meja. Veliko žensk sploh ne muhari, vežejo pa muhe. Katero od teh muh bi lahko imeli tudi za uhan. Tehnike izdelave so podobne, res pa je, da je vezanje muh spretnost, ki se je je treba naučiti, potem pa biti kreativen z zgledovanjem po naravi. S pravično trgovino in prisotnostjo zahodnjakov v Afriki so tudi afriške ženske začele vezati muhe za zahodni trg. Vse več je takšnih manufaktur, kjer izdelujejo muhe, ki se prodajajo po vsem svetu. Tako muharjenje postaja vseprisotno, globalna stvar.

Toliko, da obstaja tudi festival muharskega filma ...

Luka: Festival RISE je največji tovrstni dogodek na svetu. Letos je prvič gostoval tudi v Sloveniji, po Skandinaviji in zahodni Evropi. Nicholas Reygaert, režiser z Nove Zelandije, me je vprašal, ali bi ga organizirali pri nas. Z veliko pomočjo Jureta Ganiča iz Cankarjevega doma, Iva Kovšeta ter nekaj sponzorjev smo festival

izpeljali 20. marca v Kosovelovi dvorani. Predvajani so bili 'urbani' muharski filmi v visoki ločljivosti, profesionalni izdelki – prikazujejo muharjenje kot življenjski slog ljudi, ki potujejo po vsem svetu in uživajo v naravi in nedostopnih krajih. Posneli so nekaj res odličnih filmov v sklopu serije The source (Izvir), kjer sta bila prikazana tudi filma z Nove Zelandije in Islandije, ki sta prvovrstni muharski destinaciji. Z ekipo z Nove Zelandije, ki je predstavila svoje filme, se pogovarjamo, da bi snemali tudi v Sloveniji. Sami so izrazili željo, da bi tu posneli film, saj je Slovenija ena izmed najboljših muharskih destinacij na svetu. Sam se ljubiteljsko ukvarjam s fotografijo in na ribolovu vedno nosim vodotesno torbo na prsih, v kateri so fotoaparati in objektiv. Zjutraj, ko so še meglice, najdem enkratne motive, ki jih ne doživiš drugače, kot da se zjutraj oblečeš, greš na reko in jih posnameš. Včasih pustim palico kar v avtu in grem samo fotografirat.

Ali se za ohranjanje narave zavzimate tudi po pravni poti, saj ste pravnik?

Luka: Vedno znova sem očaran nad naravo, trudil se bom, kolikor bo v moji moči, da bodo slovenski vodotoki obstali. Obstaja grožnja hidroelektrarn, kopanja gramozov in posledično spreminjanja struge, kar je na Soči zelo pogosto. V ribiški družini nas je več pravnikov, če bo treba, bomo združili moči tudi po pravni poti. Tudi sicer pa me vprašanja okoljskega prava zelo zanimajo.

Kakšen je položaj glede hidroelektrarn?

Luka: Kapital si želi podrediti še tako občutljive sisteme, kot so ekosistemi, rečni habitati. V Franciji, kjer so imeli ogromno hidroelektrarn, so začeli vodotoke znova obnavljati in podirati jezove. Pri nas pa razmišljamo, da bi jezove gradili. Če porušiš občutljiv sistem, kot je recimo dolina Idrijce, tega več ne moreš popraviti. Na teh območjih so vode, ki jih skoraj lahko piješ. Velikokrat tudi lokalno prebivalstvo prepričujejo, da bo to dobro za turizem, ker bo nad jezo umetno jezero. Ve pa se, da se mikroklima popolnoma spremeni, dno se zamulji in ni več rib, turisti pa tam nočejo veslati. V hidroenergiji je velik potencial, absolutno pa je treba te korake delati premišljeno na pravih mestih in z majhnimi posegi. Tudi ribje staze so izredno pomembne. Te ribam omogočajo neovirano pot na drst. Imamo kup hidroelektrarn, ki okoljskih zahtev ne izpolnjujejo.